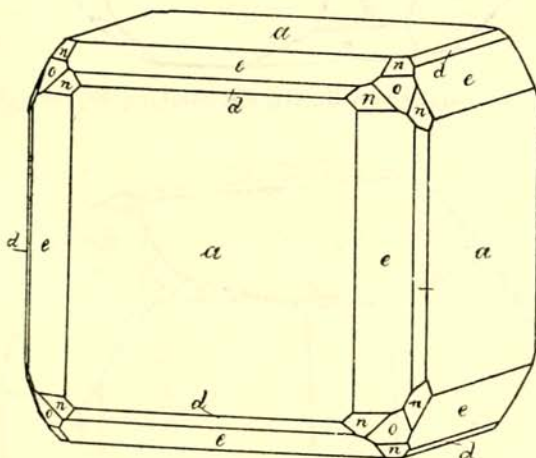

PIRIT BOSZNIÁBÓL.

Irta : LÖW MÁRTON dr.

(A 20—22. ábrával.)

A megvizsgált pirit lelőhelye Novi-Seher, mely Zepčétől északra mintegy 10. km-nyire fekszik. A kristályok szerpentinbe vannak beágyazva és

20. ábra. Boszniai pirit hexaeder alakban.

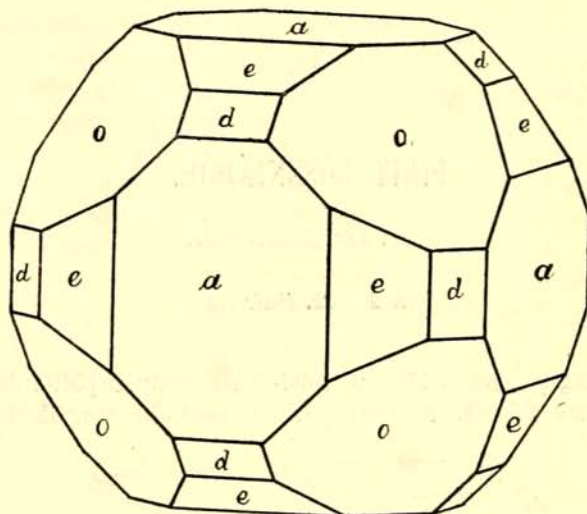
ereket képeznek abban. Az anyagot UHLYARIK BÉLA úrtól kaptam, hogy azt főképp rézércekre vizsgáljam meg, de az érc tiszta pirit volt.

A kristályok 1—3 mm nagyok és három típusba sorolhatók, melyek egymásba átmeneteket képeznek. Az első típusnál a hexaéder az uralkodó forma (20. ábra). A másodiknál a hexaéder és oktaéder egyensúlyban fejlődtek ki (21. ábra); a harmadikra pedig a (210) pentagondodekaéder jellemző (22. ábra).

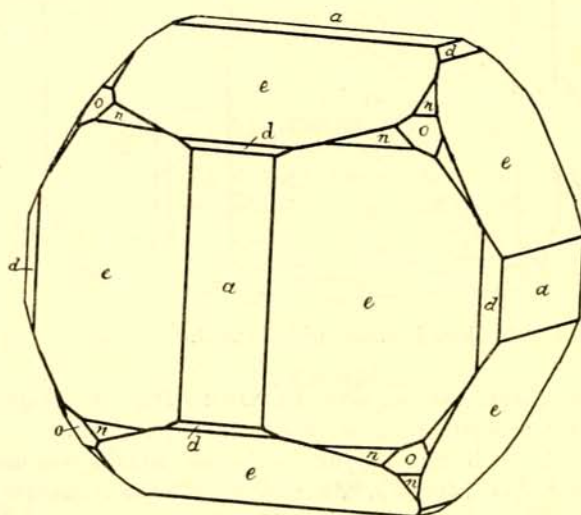
A hexaéder (100) és pentagondodekaéder $e(210)$, ha mint uralkodó forma jelennek meg, jó lapokkal bírnak, de a lap széle akkor is a szokott, a jellemző éllel párhuzamos rostozottsággal bír.

A rombtizenkettős (110) mint keskeny lap jelenik meg s reflexei néha 4° -on belül is ingadoznak.

A legfényesebb és legszebb reflexeket mindig az oktaéder (111) és a nagyon kicsi deltoid huszonnégyes (211) lapok adják.

21. ábra. Boszniai pirit, amelyen a hexaéder s oktaéder egyensúlyban fejlődött ki.

22. ábra. Boszniai pirit pentagondodekaéder alakban.

A kristályformák meghatározására a következő mérések szolgáltak:

		Mért	Számított ¹
$a : d$	100 : 110	44°51'	45° 0'
$d : o$	110 : 111	35°17'	35°15'52"
$o : n$	111 : 211	19°26'	19°28 ¹ / ₄ '
$e : a$	210 : 100	26°32'	26°34'

¹ Dana Min. 1892. XX. és 84.

Ezen formák mellett még az igen rostozott hexaéder és $e(210)$ pentagondodekaéder övben kevésbé határozott reflexekből a következő pentagondodekaéderekre lehet következtetni:

		Mért	Számított
	100 : 10.1.0	$5^{\circ}21'$	$5^{\circ}42\frac{1}{2}'$
$a : \delta$	100 : 610	$9^{\circ}27'$	$9^{\circ}27\frac{3}{4}'$
$a : h$	100 : 410	$14^{\circ}30'$	$14^{\circ} 2\frac{1}{4}'$
$a : D$	100 : 540	$38^{\circ}32\frac{1}{2}'$	$38^{\circ}39\frac{1}{2}'$
	100 : 11.3.0	$15^{\circ}19'$	$15^{\circ}15\frac{1}{3}'$
$a : \alpha$	100 : 920	$12^{\circ}35'$	$12^{\circ}31\frac{3}{4}'$

Igen gyakran a hexaéder és az $e(210)$ pentagondodekaéder közötti pentagondodekaéderek reflexei egy fényszalagot alkotnak.

Budapest, 1911 jan. 6-án.

BOURNONIT ÓRADNÁRÓL.

(Előzetes jelentés.)

Az 1909. év nyarán tett kirándulásom alkalmával érdekes, az irodalomban épen csak megemlített ¹ *Bournonit* birtokába jutottam.

Ezeket eddigelé goniometrikus vizsgálatokkal a következő formákat állapítottam meg:

a	100	o	101
b	010	x	102
c	001	z	201
m	110	y	111
e	210	p	223
l	320	μ	112
n	011	φ	113
δ	021	g	221
Σ	031		

A kristályok két típusba tartoznak. Az egyiknek kísérő ásványa főleg szfalerit és pyrit, a másiknak legömbölyödött, megmart felületű galenit és plumosit. A részletesebb feldolgozást a közel jövőben fogom közölni.

Budapest 1911 február 6-án.

Dr. Löw MÁRTON.

¹ ROZLOZSNIK PÁL, Földt. Int. Évijelentése 1907-ről, 120.